

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI
CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE

UNIVERSITATEA POLITEHNICA TIMIȘOARA

Școala Doctorală de Studii Inginerești

Ec. Luminița-Maria GOGAN

CAPITALUL INTELECTUAL ȘI IMPACTUL SĂU ASUPRA PERFORMANȚEI ORGANIZAȚIONALE

REZUMATUL TEZĂ

Conducător științific:

Prof. univ. dr. ing. Anca DRĂGHICI

Timișoara, 2015

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE	2
CUPRINS.....	4
LISTA DE TABELE.....	6
LISTA DE FIGURI	8
INTRODUCERE	11
1. CAPITALUL INTELECTUAL (CI) ȘI MANAGEMENTUL ACESTUIA - STADIUL ACTUAL AL CUNOAȘTERII.....	14
1.1. Conceptul de capital intelectual.....	15
1.1.1. Istoricul apariției și dezvoltării capitalului intelectual	15
1.1.2. Definirea conceptului de CI.....	26
1.1.3. Importanța conceptului. Motivarea nevoii de evaluare	27
1.2. Modele de evaluare a CI	29
1.2.1. Navigatorul Skandia.....	30
1.2.2. Tabloul de bord (BSC).....	33
1.2.3. Modelul Ecrisson.....	36
1.2.4. Modelul Ramboll.....	38
1.2.5. Modelul Infineon Technologies	40
1.2.6. Monitorul activelor intangibile la Compania Celemi (IAM).....	43
1.2.7. Sistemul de măsurare a IQ-ului la Compania Bates Gruppen.....	45
1.3. Sinteza modelelor de evaluare a CI	47
1.4. Managementul capitalului intelectual (MCI) – elemente definitorii.....	49
1.4.1. Repere istorice. Definiție	49
1.4.2. Abordări organizaționale din perspectiva MCI.....	52
1.5. Concluzii	58
2. DIMENSIUNEA MACROECONOMICĂ A CI	59
2.1. Modalitatea de evaluare a CI la nivel național	59
2.1.1. Conceptul de CI național	60
2.1.2. Analiză pe bază de date secundare privind evaluarea CIN	60
2.2. Cercetări privind măsurarea indexului CI pentru România	82
2.2.1. Analiza modelului de măsurare a CIN și identificarea obstacolelor de evaluare (metodologia de cercetare)	82
2.2.2. Rezultatul măsurării indicelui CI național. Ierarhizarea țărilor din Europa pe baza indicelui CI național	86
2.2.3. Concluzii comparative și propuneri.....	90
2.3. Concluzii	92
3. CERCETĂRI TEORETICE PRIVIND CONCEPȚIA UNUI MODEL DE EVALUARE A CI.....	93
3.1. Descrierea modelului propus de evaluarea CI	93
3.1.1. Abordare conceptuală a evaluării CI.....	93
3.1.2. Concepția suportului de operaționalizare a calculelor aferente evaluării CI	109
3.1.3. Observații preliminare.....	113
3.2. Impactul CI asupra performanței organizaționale	113
3.2.1. Obiectivele cercetării	113
3.2.2. Modelul conceptual - ipotezele cercetării	114
3.2.3. Instrumente utilizate	115
3.3. Concepția unui sistem informatic de evaluare a CI	117
3.3.1. Sisteme informatice existente pe piață.....	117
3.3.2. Concepția unui sistemului informatic de suport a evaluării CI	124
3.4. Concluzii	138

4. CERCETĂRI APLICATIVE PENTRU TESTAREA ȘI VALIDAREA DEMERSULUI PROPOS PENTRU EVALUAREA CI	139
4.1. Exploatarea resurselor metodologice de evaluare a CI la Compania Secom.....	140
4.1.1. Descrierea succintă a Companiei Secom	140
4.1.2. Analiza dinamică a evaluării CI.....	140
4.1.3. Interpretarea rezultatelor și concluzii	141
4.1.4. Analiza interdependențelor dintre CI și performanța organizațională	142
4.2. Exploatarea resurselor metodologice de evaluare a CI la Aquatim	148
4.2.1. Descrierea succintă a Companiei Aquatim.....	148
4.2.2. Analiza dinamică a MCI	148
4.2.3. Interpretarea rezultatelor și concluzii	149
4.2.4. Analiza interdependențelor dintre CI și performanța organizațională	149
4.3. Exploatarea resurselor metodologice de evaluare a CI la Apa Oltenia.....	156
4.3.1. Descrierea succintă a companiei Apa Oltenia.....	156
4.3.2. Analiza dinamică a evaluării CI.....	156
4.3.3. Interpretarea rezultatelor și concluzii	157
4.3.4. Analiza interdependențelor dintre CI și performanța organizațională	157
4.4. Exploatarea resurselor metodologice de evaluare a evaluării CI la AquaCaraș ..	163
4.4.1. Descrierea succintă a Companiei AquaCaraș	163
4.4.2. Analiza dinamică a evaluării CI.....	164
4.4.3. Interpretarea rezultatelor și concluzii	164
4.4.4. Analiza interdependențelor dintre CI și performanța organizațională	165
4.5. Concluzii	169
5. CONCLUZII. CONTRIBUȚII PERSONALE. PERSPECTIVE VIITOARE ALE CERCETĂRII.....	171
5.1. Concluzii generale asupra cercetării realizate	171
5.2. Contribuții personale	175
5.3. Perspective viitoare de cercetare.....	176
BIBLIOGRAFIE.....	177
ANEXE.....	184
Anexa 1 – Rezultatele evaluării CIN fiecare componentă a modelului <i>NICI 40 a clusterului</i>	184
Anexa 2 – Sursa de colectare a indicatorilor pentru fiecare componentă a CIN	187
Anexa 3 – Regresia liniară a componentelor CI.....	188
Anexa 3 – Fișă de evaluare a capitalului structural	188
Anexa 4 – Fișă de evaluare a capitalului relațional	188
Anexa 5 – Curriculum Vitae.....	189

REZUMATUL TEZEI

Conceptul capitalului intelectual a apărut și s-a dezvoltat în zona științelor economice, la sfârșitul anilor '60, unde este perceput ca și demers de *estimare a valorii de piață a unei companii de către* John Kenneth Galbraith care afirmă că, capitalul intelectual reprezintă mai mult o formă de capital dinamic decât static, însumând cunoștințele și intelectul pur care implică acțiune (Jianu și Brătianu, 2007). În prezent există tendința potrivit căreia, atât resursele tangibile, cât și cele intangibile (know-how, copyright, proprietatea intelectuală) să fie analizate/evaluate pe baza situațiilor financiare anuale (bilanț contabil, cont de rezultate, balanța de verificare etc.), acestea demonstrând performanța organizațională. În ultimii ani, s-a impus tratarea conceptului din perspectiva financiar-contabilă și managerială, deoarece strategia companiei trebuie să fie una continuă și direcționată spre dezvoltarea și/sau menținerea stocului de capital.

Teza de doctorat de față își propune să studieze, analizeze și cerceteze în ce măsură capitalul intelectual contribuie la performanța organizației. Noua economie devine tot mai importantă în spectrul de afaceri al țărilor puternic dezvoltate, demonstrând rolul decisiv jucat de capitalul intelectual în realizarea avantajului competitiv. Organizațiile din ziua de astăzi trebuie să exploateze toate resursele de care dispun pentru a-și asigura succesul. Alături de activele tangibile, fizice, activele intangibile, non-fizice, joacă deja un rol important în activitatea majorității organizațiilor. Aceste active intangibile sunt deseori desemnate ca reprezentând capitalul intelectual al organizației. În condițiile economice de astăzi, capitalul intelectual este un factor critic de succes, nu numai pentru organizațiile care utilizează cunoașterea în mod intensiv, dar și pentru celelalte tipuri de organizații.

La nivel macroeconomic, capitalul intelectual este estimat cu ajutorul declarațiilor de evaluare a capitalului intelectual dezvoltate, în special în țările nordice (Suedia, Norvegia, Finlanda etc.), prin agregarea componentelor de capital intelectual organizațional sau regional. Declarațiile de evaluare a capitalului intelectual au fost utilizat în special pentru a caracteriza nivelul de dezvoltare al unei țări sau pentru a explica creșterea economică a acesteia. Interesul deosebit pentru evaluare capitalul intelectual este reflectat și de preocuparea constantă a Consiliului European care are ca nou obiectiv strategic pentru UE – Orizont 2020 „creșterea competitivității Europei la nivel global - o Uniune a inovării”. Pentru a atinge acest scop au fost formulate mai multe axe prioritare. Importanța capitalului intelectual și a managementului acestuia s-a intensificat odată cu evoluția societății spre economia bazată inovare.

Delimitarea percepției conceptului de capital intelectual de la nivel organizațional la nivel macroeconomic a condus la dezvoltarea unor metode și modele de abordare, din perspectiva financiar-contabilă, managementului cunoașterii și a managementului strategic.

Teza de doctorat intitulată **„Capitalul intelectual și impactul său asupra performanței organizaționale”** are ca **scop** realizarea de cercetări teoretice și aplicative pentru caracterizarea managementului capitalului intelectual la nivel microeconomic și macroeconomic, cu identificarea unor legături asupra performanței organizațiilor.

Obiectivul principal al cercetărilor (derulate în perioada 2011 – 2015) a fost elaborarea unui model de evaluarea capitalului intelectual care să creeze cadrul metodologic pentru managementul capitalului intelectual, având impact asupra creșterii performanței organizaționale.

Obiectivele specifice asociate fiecărui capitol al tezei sunt:

- OP1.1** Cercetări asupra referențialului bibliografic pentru caracterizarea capitalului intelectual la nivel microeconomic și a managementului acestuia;
- OP1.2** Modele de evaluare a capitalului intelectual la nivel microeconomic;
- OP2.1** Cercetări asupra referențialului bibliografic pentru caracterizarea conceptului de CI național;
- OP2.2** Cercetări teoretice privind măsurarea indexului CI pentru România;
- OP3.1** Elaborarea modelului de evaluare a CI;
- OP3.2** Concepția unui sistem informatic care să ajute la automatizarea procesului de evaluare;
- OP4.1** Identificarea și caracterizarea gradului de deținere a CI la nivelul unor organizații (cu referire la societăți comerciale ce activează în domeniul distribuției apei potabile și asigurării serviciilor de canalizare) prin analiză dinamică a evaluării CI;
- OP4.2** Analiza interdependenței dintre CI și performanța organizației.

Structura logică de abordare a temei de cercetare și modul de atingere al obiectivelor propuse sunt prezentate în figura 1.

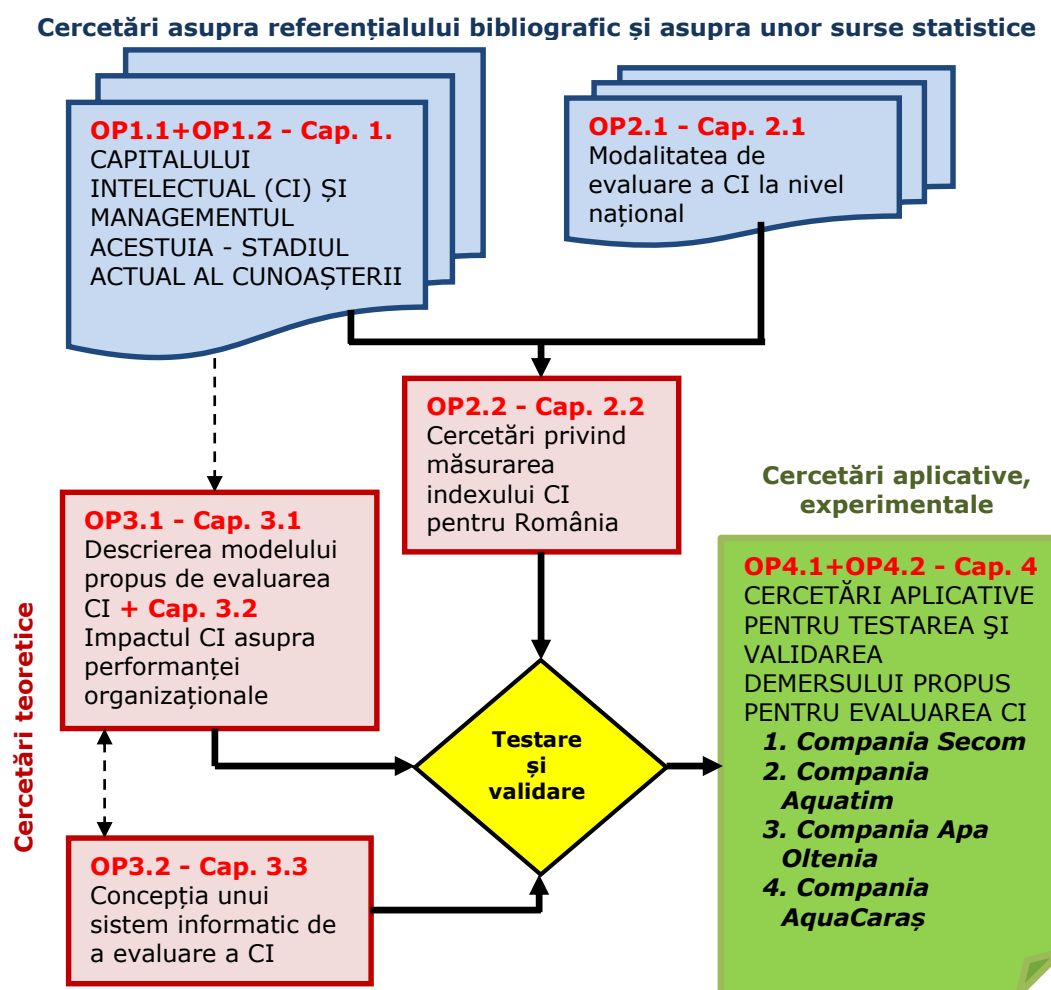

Fig. 1. Structura logică de abordare a temei de cercetare și modul de atingere al obiectivelor propuse

Teza de doctorat realizată însumează **194 pagini** (inclusiv anexe), conținând parte introductivă, 4 capitole consistente și echilibrate aferente problematici de cercetare și un capitol final ce înglobează: concluzii, contribuții personale și direcții viitoare de cercetare. **Lucrarea cuprinde 133 figuri, 38 tabele, 39 de relații matematice, precum și o listă cu 127 titluri bibliografice.**

Primul capitol al tezei, CAPITALUL INTELECTUAL ȘI MANAGEMENTUL ACESTUIA - STADIUL ACTUAL AL CUNOAȘTERII (**45 pag.**), cuprinde lămuriri de natură conceptuală relative la capitalul intelectual și dezvoltarea acesteia din perspectivele: financiar - contabilă, a managementului cunoașterii și a managementului strategic (pe baza abordărilor prezente în literatura de specialitate), subliniind importanța praxiologică a conceptului. De asemenea, sunt prezentate sintetic modelele de evaluare a capitalului intelectual, precum și elemente de management în domeniu. Capitolul se finalizează cu o serie de concluzii care converg spre cercetările teoretice și aplicative ce au fost descrise în următoarele capitole ale tezei.

Capitolul 2, DIMENSIUNEA MACROECONOMICĂ A CAPITALULUI INTELECTUAL (**34 pag.**), este alocat cercetărilor asupra referențialului bibliografic. Problematica acestui capitol cuprinde: definiții și lămuriri terminologice și modele ale capitalului intelectual național identificate în literatura de specialitate și cu descrierea relației dintre capitalul intelectual și competitivitatea națională (Indexul capitalului intelectual național). O contribuție originală adusă de cercetările teoretice a fost crearea unui model propriu de evaluare a capitalului intelectual național implementat în cazul a 40 de țări din Europa (cu includerea și țărilor foste comuniste) și identificarea relației existente între capitalul intelectual național și competitivitatea națiunilor. De asemenea, sunt prezentate concluzii privind cercetarea bibliografică întreprinsă.

Capitolul 3, CERCETĂRI TEORETICE PRIVIND CONCEPȚIA UNUI MODEL DE EVALUARE A CAPITALULUI INTELECTUAL (**46 pag.**), cuprinde rezultatele integrării cercetărilor teoretice întreprinse și descrise în capitolul 1. După prezentarea obiectivelor capitolului, se realizează prezentarea/definirea unor indicatori de performanță aferenți capitalului intelectual, implementați la nivel organizațional. În vederea operaționalizării calculelor s-a creat o soluție web numită „*bilanțul invizibil*”.

Capitolul 4 CERCETĂRI APLICATIVE PENTRU TESTAREA ȘI VALIDAREA DEMERSULUI PROPUȘ PENTRU EVALUAREA CAPITALULUI INTELECTUAL (**32 pag.**) al tezei de doctorat este dedicat cercetărilor experimentale, prezentării rezultatelor obținute (concluzii și interpretarea acestora).

Capitolul 5 intitulat CONCLUZII. CONTRIBUȚII PERSONALE. PERSPECTIVE VIITOARE ALE CERCETĂRII (**6 pag.**), prezintă concluziile cercetării bibliografice, teoretice și aplicative realizate și contribuțiile originale ale autoarei. De asemenea, sunt prezentate direcții de cercetare cu potențial de dezvoltare ulterioară.

În finalul lucrării este prezentă o listă a referințelor bibliografice, 5 anexe cuprinzând detalii ale unor părți de cercetare și un CV al autoarei.